

Sändlista
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.md@regeringskansliet.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Maria Fjellman Lundqvist

Ert datum
2024-05-28

Er beteckning
Ku2024/00602

Vårt tjänsteställe, handläggare
IOF, Anni Carlsson & Marika Ericson

Försvvarshögskolans remissvar över betänkandet ”Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider”, SOU 2024:34

Försvvarshögskolans yttrande fokuserar huvudsakligen på utredningens förslag avseende förhållandet mellan public service-uppdraget och säkerhets- och beredskapsfrågor. Generellt sett är Försvvarshögskolan positiv till att regleringen av public service samlas i en särskild lag där det tydligt framgår inom vilka områden och i vilka frågor regeringen har möjlighet att bestämma villkor för public service-företagens verksamhet. Vidare uppfattar Försvvarshögskolan det som en positiv utveckling att public service-företagens innehållsuppdrag blir teknikneutralt.

I följande presenteras Försvvarshögskolans synpunkter angående vissa specifika säkerhets- och beredskapsfrågor, där det finns behov av förtydliganden eller där Försvvarshögskolan vill göra särskilda påpekanden.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten

Kommittén föreslår att den reglering av public service-uppdraget som idag framgår av radio- och tv-lagen flyttas till en ny lag om public service. I fråga om viktiga meddelanden till allmänheten innebär detta att det i bestämmelsen om skyldighet att sända viktiga meddelanden till allmänheten i ljudradio och tv i VMA-lagen införs en hänvisning till public service-lagen vid sidan av radio- och tv-lagen. Försvvarshögskolan vill påpeka att detta innebär att myndigheter som vill skicka ut VMA kommer att ha ytterligare en lag att förhålla sig till. Detta riskerar att göra regleringen om VMA mer svårtillgänglig för de myndigheter som använder systemet i sin verksamhet. Dock är bestämmelsen framför allt av upplysande karaktär och ändringen påverkar inte hur systemet fungerar i praktiken. Därför behöver inte

nödvändigtvis det ökade antalet författningar med regler om VMA ha någon praktisk betydelse för verksamheten.

5.3.11 Villkor om säkerhet och beredskap

Försvarshögskolan ställer sig positiv till förslaget om att de villkor om beredskap och säkerhet som regeringen får ställa upp i sändningstillstånden ska framgå av en bestämmelse i den nya lagen om public service. Kommittén bedömer att de nuvarande villkoren om beredskap och säkerhet inte är relaterade till innehållet i företagens publiceringar och understryker att det med stöd av bestämmelsen inte får ställas upp villkor som gäller innehållet i sändningar och tillhandahållanden från public service-företagen, då företagens redaktionella självständighet är grundlagsskyddad i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Försvarshögskolan noterar dock att det inte är uppenbart att detta krav är uppfyllt avseende skrivningen i sändningstillstånden om att SVT och SR vid högsta beredskap ska lyda direkt under regeringen.¹ Enligt kommittén innebär lydnavillkoret inte någon inskränkning av public service-företagens rättigheter enligt bestämmelserna i YGL. Den konkreta innebörden av lydnavillkoret är dock oklar, och villkoret kan tolkas så att det gör det möjligt för regeringen att bestämma över innehållet i företagens sändningar när högsta beredskap råder, eller efter särskilt förordnande vid skärpt beredskap. Eftersom alla inskränkningar av innehållet i public service-företagens sändningar måste ha lagstöd, bör den praktiska innebörden av lydnavillkoret förtydligas. Förhållandet mellan villkoret och public service-företagens grundlagsskyddade yttrandefrihet i YGL och regeringsformen bör analyseras på ett mer djupgående sätt för att tydliggöra de konstitutionella ramarna som gäller för regeringens styrning av företagen vid höjd beredskap. Det är i totalförsvarets intresse att de rättsliga ramarna för regeringens befogenheter att styra public service-företagen vid högsta beredskap är tydliga.

9.3 Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Försvarshögskolan delar kommitténs bedömning att det inte bör införas någon detaljreglering av public service-företagens användning av text. Precis som kommittén noterar även Försvarshögskolan att textpubliceringar utan samband med ljud eller rörlig bild kan vara helt nödvändiga i krissituationer för att snabbt nå ut med information till allmänheten. Försvarshögskolan menar att det därför är viktigt att public service-företagen tydligt garanteras möjligheter att i krissituationer sända ut information till allmänheten i det format som bedöms som lämpligast och mest effektivt. Försvarshögskolan anser att utöver krissituationer är ovanstående resonemang även tillämpliga för höjd beredskap. Likadana överväganden gör sig

¹¹ Försvarshögskolan noterar att regeringen, enligt sändningstillstånden, kan förordna om att detta ska gälla redan vid skärpt beredskap om det finns särskilt behov av detta.

gällande i förhållande till public service-företagens närvaro på externa internetplattformar, se avsnitt 16.5.1. nedan.

16.5.1 Public service-företagens användning av externa internetplattformar

Kommittén bedömer att public service-företagen bör ”tillämpa en återhållsam strategi” vid användning av andra internetplattformar än företagens egna. Försvarshögskolan vill understryka att det är centralt för public service-uppdragets genomförande att företagen är närvarande på kommunikationskanaler där även allmänheten finns. Detta gäller särskilt i krissituationer och i höjd beredskap (ytterst krig). Därför är det viktigt att public service-företagen i kris och höjd beredskap har möjlighet att välja de mest effektiva kanalerna för att nå ut med information till allmänheten. Detta kan innefatta användning av externa internetplattformar, så som sociala medier. Det är viktigt att public service-mediernas utrymme att använda de lämpligaste kommunikationskanalerna i krissituationer säkerställs. Som kommittén noterar kan det även vara berättigat för företagen att till exempel använda sociala medier för att minska verkan av desinformation och påverkanskampanjer och det finns därför behov av flexibilitet (s. 368). Därför bör det i regelverket tydligt ges utrymme för public service-företagen att avgöra vilka kommunikationskanaler som är mest effektiva i kris och höjd beredskap, samt för att motverka desinformation även innan ett beslut om höjd beredskap.

19.6 Medelsbehov – överväganden och förslag

Försvarshögskolan konstaterar att kommittén vid flera tillfällen poängterar marknätets avgörande betydelse för att säkerställa att Public Service-bolagen, särskilt SR, kan nå ut till så stor del av befolkningen som möjligt även i händelse av kris och krig. Det tydliggörs också att upprätthållandet av marknätet riskerar att innebära avsevärt ökade kostnader för public service-företagen även under kommande tillståndsperiod när andra bolag, särskilt tv-bolag, lämnar marknätet. I förslagen till medelstilldelning framgår dock att sådana kostnadsökningar i så fall ska hanteras särskilt genom beslut om extra medel för oförutsedda kostnader. Det framgår vidare att extra medel ska hanteras restriktivt och enbart komma i fråga i absoluta undantagsfall.

Försvarshögskolan är av uppfattningen att marknätets avgörande betydelse för att säkerställa att public service-företagen kan fortsätta sin verksamhet och nå ut till befolkningen även i händelse av kris och höjd beredskap (ytterst krig) måste säkras ekonomiskt. Det förfarande som föreslås för tillförsel av extra medel kan förväntas medföra stor osäkerhet för såväl public service-företagen som för Teracom, vilket i slutändan riskerar att påverka arbetet med att säkerställa långsiktigt upprätthållande av marknätet. Så länge marknätet utgör en grundförutsättning för att nå ut till allmänheten behöver finansieringen av marknätet ges en tydlig och säker grund. Kommittén anger att det även under kommande tillståndsperiod saknas jämförbara alternativ till marknätet. Detta bör, med tanke på säkerhetsläget och det omfattande beredskapsarbete som bedrivs av public service-företagen medföra att finansieringen av marknätet säkerställs.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell, efter slutföredragning av adjunkt Anni Carlsson. I ärendets handläggning har även universitetslektor Marika Ericson medverkat.

Robert Egnell
Rektor

Anni Carlsson
Adjunkt

Handlingen undertecknas elektroniskt.

Sändlista externt:

Kulturdepartementet

Sändlista internt:

Centrum för totalförsvar och samhällets säkerhet
Försvarshögskolans studentkårer
Högskoleförvaltningen
Institutionen för försvarssystem
Institutionen för krigsvetenskap
Institutionen för ledarskap och ledning
Institutionen för militärhistoria
Institutionen för operativ juridik och folkrätt
Institutionen för statsvetenskap
Programledning Högre officersprogrammet
Programledning Officersprogrammet

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer

Alla elektroniska underskrifter listas i signaturpanelen. De tio första underskrifterna listas även på den här sidan.

Detta dokument med sina elektroniska underskrifter gäller som självständig handling och uppfyller krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS.

Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering eller med SignPorts valideringstjänst. Andra valideringstjänster kan användas förutsatt att dessa uppfyller de tekniska kraven enligt internationella standarder.

Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.

** Värderna markerade med en asterisk har validerats mot beviset från den legitimeringstjänst som användes för underskriften.*